

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası	: 2021/1097
Toplantı Tarihi/Sayısı	: 14.6.2022/12
Karar Numarası	: 2022/367
Başvuran	: İ.K
Başvuran Vekili	: --
Adres	: --
Muhatap Kurum/Kişi	: Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü
Muhatap Adres	: --

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik'in 32'nci maddesine göre Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne belirlenmiş asgari gelişim puanını aşan hükümlülerin açık ceza infaz kurumuna ayrılma ihtimalinin bulunduğu ancak Yönetmelik'in yayımlanmasının üzerinden uzun bir süre geçmiş olmasına rağmen gelişim puanına ilişkin usul ve esasların belirlenmediği ve bu nedenle başvuranın erken tahliye hakkına erişemediği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuru dilekçesi 09.11.2021 tarih ve 1097 sayılı ile kayda alınmıştır. Başvuru formu ve ekleri ön inceleme sonrası başvurunun esas incelemesinin yapılması için Ulusal Önleme Mekanizması birimine gönderilmiştir.

3. Başvuru dilekçesinde başvuran;

a) Akhisar T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak tutulduğunu,

b) 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 107'nci maddesi kapsamında erken tahliye olma hakkının tanındığını,

c) Ayrıca Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik'in 32'nci maddesine göre erken tahliye olma imkanının bulunduğunu,

d) Söz konusu Yönetmelik'te belirtilen haktan yararlanabilmek için Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından gelişim puanlaması hakkında usul ve esasların belirlenmesi gerektiğini,

e) İdare ve Gözlem Kuruluna erken tahliye imkanından yararlanmak amacıyla başvurduğunu fakat başvurusunun Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından gelişim puanıyla ilgili usul ve esasların belirlenmemesi sebebiyle reddedildiğini iddia etmekte ve söz konusu hususla ilgili mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

4. Başvuranın hak ihlali iddiasına muhatap kurum olan Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından 23.11.2021 tarihli ve ... sayılı yazı ile yanıt verilmiştir. Söz konusu cevabi yazıda özetle;

Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik'in 31'inci maddesinin üçüncü fıkrası, 32'nci maddesinin dokuzuncu fıkrası, 33'üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları kapsamında ve COVID-19 pandemisi ile mücadele kapsamındaki tedbirler ve kurumsal

uygulamalardaki değişimler dikkate alınarak, iyi hâlin belirlenmesine esas alt eşik puan 45 (kırk beş), erken iyileşmeye esas üst eşik puanın ise 80 (seksen) olarak belirlendiği ve uygulamaya 01.01.2022 tarihinde başlanmasına karar verildiği ve eşik puanlar ile puanlamaya dayalı iyi hâl değerlendirmesi yapılması işleminin 01.01.2022 tarihinde başlanması hususu ilgi sayılı yazının tüm ceza infaz kurumlarına duyurulduğu belirtilmiştir.

5. 6701 sayılı Kanun'un 18'inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca muhataptan alınan yazılı görüş 16.02.2022 tarihli ve 7764 sayılı yazımız ile başvurana iletilmiştir. Yazılı görüşe ilişkin olarak, başvuran tarafından ek bir beyanda bulunulmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. 20.04.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumumuzun "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" ile görevli olduğu düzenlenmiştir.

7. 24.11.2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "İhlal kararı" başlıklı 69'uncu maddesinde; "İnceleme ve araştırma sonucunda başvurunun yerinde olduğu kanaatine varılması hâlinde ihlal kararı verilir." hükmü yer almaktadır.

8. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunu'nun "İnfazda temel amaç" başlıklı 3'üncü maddesinde; "Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen temel amaç, öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün; yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmaktır." hükmü yer almaktadır.

9. Aynı Kanun'un 6'ncı maddesinde; "Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin düzenli bir yaşam sürdürmeleri sağlanır. Hürriyeti bağlayıcı cezanın zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddî ve manevî koşullar altında çektirilir. Hükümlülerin, Anayasada yer alan diğer hakları, infazın temel amaçları saklı kalmak üzere, bu Kanunda öngörülen kurallar uyarınca kısıtlanabilir." hükmü yer almaktadır.

10. Aynı Kanun'un 14'üncü maddesinde; "Toplam on yıl ve daha fazla hapis cezasına mahkum olanlar ile terör suçları, örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçları, örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suçlar, kasten öldürme suçları, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar ve uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçlarından mahkum olanların kapalı ceza infaz kurumundan açık ceza infaz kurumuna ayrılmasına ilişkin idare ve gözlem kurulu kararları, infaz hakiminin onayından sonra uygulanır." hükmü yer almaktadır.

11. Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik'in 31'inci maddesinde; "Hangi tutum ve davranışlara ne kadar puan verileceği, ölçme ve değerlendirme kriterleri, değerlendirmeye esas esik puanlar, değerlendirme raporlarının sekli, kullanılacak program ve formlar ile puanlama sonucuna göre yapılacak değerlendirmenin başlayacağı tarih Genel Müdürlükçe belirlenir." hükmü yer almaktadır.

12. Aynı Yönetmelik'in 32'inci maddesinde; "Kapalı ceza infaz kurumunda bulunan ve gelişim puanı Genel Müdürlükçe belirlenen esik puanı asan ve erken iyileşme gösterdiği kanaatine varılan iyi halli hükümlü hakkında idare ve gözlem kurulu tarafından, kapalı ceza infaz kurumunda kalması gereken toplam sürenin onda birine kadar daha erken açık ceza infaz kurumuna ayrılma kararı verilebilir. Erken

iyileşmeye bağlı olarak, erken açık ceza infaz kurumuna ayrılma ile ilgili esas ve usuller Genel Müdürlükçe gösterilir.” hükmü yer almaktadır.

13. Aynı Yönetmelik’in 33’üncü maddesinde ise; “31 ve 32 nci maddelere göre yapılan hesaplama sonucunda, gelişim puanı Genel Müdürlükçe belirlenen esik puanın altında olan hükümlü hakkında;

a) Açık ceza infaz kurumuna ayrılma,

b) Kalan cezasını denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak infaz etme,c) Ceza infaz kurumlarından doğrudan koşullu salıverilme, işlemlerine yönelik iyi hâl kararı verilmez.

(4) İyi hâl kararı için gerekli olan ve Genel Müdürlükçe belirlenen esik puanı asamayan hükümlü hakkında idare ve gözlem kurulunca bir araştırma yapılarak; bu durumun mücbir sebeplerden kaynaklanıp kaynaklanmadığı ya da hastalık, yaşlılık, personel yetersizliği gibi makul bir nedeni olup olmadığı belirlenir. Makul bir nedenin bulunması durumunda, hükümlüye verilen gelişim puanının Genel Müdürlükçe belirlenen esik puanı asması şartı aranmaz. Bu hükümlü hakkında, mevzuatta aranan diğer iyi hâl kriterlerine göre değerlendirme yapılır.” hükmü yer almaktadır.

14. 02.9.2012 tarihli ve 28399 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliği’nin 6’ncı maddesinde; “(1) Hükümlülerden; a) Toplam (cezaları on yıldan az olanlar bir ayını, on yıl ve yukarı olanlar ise onda birini kurumlarda infaz edip, iyi hâlli olan ve koşullu salıverilme tarihine yedi yıl veya daha az süre kalanlar, b) Müebbet hapis cezasına mahkûm olup, koşullu salıverilme tarihine beş yıl veya daha az süre kalanlar, c) Cezaları yüksek güvenli kapalı kurumlar veya diğer kapalı kurumların yüksek güvenli bölümlerinde infaz edilenlerden toplam cezalarının üçte birini bu kurumlarda iyi hâlli olarak geçiren ve koşullu salıverilme tarihine üç yıl veya daha az süre kalanlar, açık kurumlara ayrılabilir. (2) Açık kurumlara ayrılabilmek için, ayrıca; a) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 142, 148, 149, 188 ve 190 ncı maddeleri ile 1/3/1926 tarihli ve mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 403, 404, 491/3-4, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498 ve 499 uncu maddelerinden mahkûm olanların koşullu salıverilme tarihine beş yıldan az süre kalması, b) (Değişik: RG-18/8/2016-29805) 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 102 ve 103 üncü maddeleri ile eşe karşı işlenen 82/1-d, 86/3-a ve 96/2-b maddeleri ve 1/3/1926 tarihli ve mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 414, 416/1, 418/1 maddeleri ile eşe karşı işlenen 449/1, 456 ve 457/1 maddelerinden mahkûm (Değişik ibare: RG-11/4/2019-30742) olanların koşullu salıverilme tarihine üç yıldan az süre kalması, c) 29/7/2003 tarihli ve 4959 sayılı Toplum Kazandırma Kanunu, 30/7/1999 tarihli ve mülga 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri ile Mücadele Kanununun 14 üncü maddesi ve 5237 sayılı Kanunun 221 inci maddesinden yararlananların koşullu salıverilme tarihine iki yıldan az süre kalması, ç) Terör ve örgütlü suçlardan hükümlü olup, mensup oldukları örgütten ayrıldıkları idare ve gözlem kurulu kararıyla tespit edilenlerin koşullu salıverilme tarihine bir yıldan az süre kalması, şartı aranır.” hükmü yer almaktadır.

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

15. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Başvurunun, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in 48’inci maddesinde aranan ön inceleme şartlarını taşıdığı görülmüş ve bu nedenle mezkûr Yönetmelik’in 49’uncu maddesinin beşinci fıkrası doğrultusunda inceleme ve araştırma aşamasına geçilmiştir.

16. Başvurunun konusunu oluşturan “Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifhaneleri Genel Müdürlüğü tarafından gelişim puanına ilişkin usul ve esasların belirlenmediği” iddiasının Ulusal Önleme Mekanizması görevi kapsamında kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek bir neden bulunmadığından Kurumumuzca esas incelemesi

yapılabilecek bir başvuru olduğu sonucuna varılmıştır.

17. COVID-19 pandemisi sürecinde Sağlık Bakanlığı ve Bilimsel Danışma Kurulunun tavsiye kararları doğrultusunda Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü pandeminin kontrol altına alınabilmesi için bir takım tedbirler almıştır. Tavsiye kararları çerçevesinde Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından gerekli görülen tedbirler taşra teşkilatı ile ilgili mercilere iletilerek önleyici bir pandemi yönetimi oluşturulmuştur. Bu kapsamda pandemi sürecinde Bilimsel Danışma Kurulunun tavsiye kararları çerçevesinde; İşyurtları Kurumları'nda malzeme üretimi, Kuruma ilk kabullerde alınan tedbirler, Kurum içinde COVID-19 belirtisi gösterenler hakkında alınan tedbirler, personelin izolasyonu, izin, görüş ve nakil gibi uygulamaların durdurulması gibi konularda da tedbirler alınmıştır. 15.04.2020 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7242 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun kapsamında COVID-19 izni ile pandeminin mahpusların sağlığı ve buna bağlı olarak da toplumsal sağlık açısından olası zararları önlenmeye çalışılmıştır. Pandemi süresince Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü hem resmi internet sitesinde hem de taşra teşkilatına gönderdiği genel yazılar ile gerekli bilgilendirmeleri yapmıştır.

18. Mahpusların koşullu salıverilme, denetimli serbestlik, açık cezaevine ayrılma, mazeret izni, nakil gibi birçok haktan faydalanabilmeleri için İnfaz Yasası'ndaki 'iyi hâl' uygulamasında yapılan değişiklik 1 Ocak 2021'de hayata geçirilmiştir. Mahpusun iyi hâlin belirlenmesine esas alt eşik puan 45, erken iyileşmeye esas üst eşik puan ise 80 olarak belirlenmiştir. 80 puanı aşan mahpuslar kapalı ceza infaz kurumunda geçirmesi gereken sürenin onda biri kadar erken açık cezaevine ayrılma imkânından yararlanmaktadır. Somut olayda Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün cevabi yazısı ile COVID-19 pandemisi ile mücadele kapsamında ülke genelinde ve ceza infaz kurumlarında belirli tedbirler alınmak zorunda olduğu ve birtakım kurumsal uygulamalarda da buna bağlı olarak değişimlerin yaşandığı, iyi hâlin belirlenmesine ilişkin gelişim puanını belirlendiği ve bu kapsamda 01.01.2022 tarihi itibarıyla uygulanmaya başlandığı bildirilmiş ve ilgi yazı tüm ceza infaz kurumlarına iletilmiştir.

19. Sonuç olarak, başvurunun konusunu oluşturan eşik puanların belirlenmediği iddiasının yerinde olmadığı, eşik puanların Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından belirlendiği ve 01.01.2022 tarihi itibarıyla uygulanmaya başlandığı, tüm pandemi koşulları bir bütün olarak değerlendirildiğinde yukarıda açıklanan nedenlerle başvuranın maruz kaldığı uygulamalarda 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 69'uncu maddesi kapsamında ihlal bulunmadığı kanaati hâsıl olmuştur.

V. KARAR

- 1.** Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLALİ OLMADIĞINA,
- 2.** Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
- 3.** Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine, 14.06.2022 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Aışan TİRYAKİ

Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ

Üye

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ

Üye

e-imzalıdır

İsmail AYZ

Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN

Üye